

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

14. märts 2013*

Konkurents — ELTL artikli 101 lõige 1 — Analoogse siseriikliku õigusnormi kohaldamine — Euroopa Kohtu pädevus — Autoremondi tunnitasu puudutavad kahepoolsed kokkulepped kindlustusettevõtja ja autoremonditöökodade vahel — Tasu, mida suurendatakse sõltuvalt vahendajana tegutseva autoremonditöökoja poolt kindlustusettevõtja jaoks sõlmitud kindlustuslepingute arvust — Mõiste „kokkulepe, mille eesmärk on piirata konkurentsi”

Kohtuasjas C-32/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága (Ungari) 13. oktoobri 2010. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. jaanuaril 2011, menetluses

Allianz Hungária Biztosító Zrt.,

Generali-Providencia Biztosító Zrt.,

Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége,

Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft,

Paragon-Alkusz Zrt., Magyar Opelkereskedők Bróker Kft õigusjärglane

versus

Gazdasági Versenyhivatal,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud M. Ilešič (ettekandja), A. Borg Barthet, M. Safjan ja M. Berger,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikus menetluses ja 7. juuni 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— Allianz Hungária Biztosító Zrt., esindajad: *ügyvéd* Z. Hegymegi-Barakonyi ja *ügyvéd* P. Vörös,

* Kohtumenetluse keel: ungari.

- Generali-Providencia Biztosító Zrt., esindajad: *ügyvéd* G. Fejes ja *ügyvéd* L. Scheuer-Szabó,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, K. Szíjjártó ja K. Molnár,
- Euroopa Komisjon, esindajad: V. Bottka, L. Malferrari ja M. Kellerbauer,
- EFTA järelevalveamet, esindajad: X. Lewis ja M. Schneider,

olles 25. oktoobri 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab ELTL artikli 101 lõike 1 tõlgendamist.
- 2 See taotlus esitati ühelt poolt äriühingute Allianz Hungária Biztosító Zrt. (edaspidi „Allianz”), Generali-Providencia Biztosító Zrt. (edaspidi „Generali”), Magyar Peugeot Márkakereskedők Biztosítási Alkusz Kft (edaspidi „Peugeot Márkakereskedők”) ja Paragon-Alkusz Zrt., Magyar Opelkereskedők Bróker Kft õigusjärglane, (edaspidi „Opelkereskedők”) ja ühenduse Gépjármű Márkakereskedők Országos Szövetsége (edaspidi „GÉMOSZ”) ning teiselt poolt Gazdasági Versenyhivatali (Ungari konkurentsiamet, edaspidi „GVH”) vahelises õigusvaidluses seoses viimase tehtud otsusega (edaspidi „vaidlusalune otsus”), millega määrati nendele ettevõtjatele ning Porsche Biztosítási Alkusz Kft-le (edaspidi „Porsche Biztosítási”) trahv teatud hulga konkurentsivastase eesmärgiga kokkulepete sõlmimise eest.

Õiguslik raamistik

Ungari õigusnormid

- 3 Ungari 1996. aasta seaduse nr LVII, millega keelatakse ebaaus või konkurentsi piirav äritegevus, (A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. Törvény, edaspidi „Tpvt”) preambulis on täpsustatud:

„Avalikes huvides säilitada turul konkurents, mis kindlustab majandusliku tõhususe ja sotsiaalse arengu, samuti tarbijate ja nende ettevõtja huvides, kes järgivad ausate äritehingute nõudeid, on vajalik, et riik tagaks mõistliku ja vaba majandusliku konkurentsi õigusnormide abil. Selleks on nõutav niisuguste konkurentsiõigusnormide vastuvõtmine, millega keelatakse ausa konkurentsi nõuetega vastolus olev tegevus turul või piiratakse majanduskonkurentsi, hoides ära konkurentsi kahjustavad koondumised ettevõtjate vahel, tagades samal ajal nõutavate organisatsiooniliste ja menetluslike nõuete järgimise. Nende eesmärkide täitmiseks võttis parlament – võttes arvesse vajadust ühtlustada Euroopa Ühenduse õigusnorme ja Ungari konkurentsiõiguse traditsioone – vastu järgmise seaduse [...]”.

- 4 Tpvt § 11 „Konkurentsi piiravate kokkulepete keeld” lõigetes 1 ja 2 on sätestatud:

„1. Keelatud on kõik sellised ettevõtjatevahelised kokkulepped, ettevõtjate ühenduste, avalik-õiguslike asutuste, ühenduste ja muude samalaadsete üksuste kooskõlastatud tegevus ja otsused [...], mille eesmärgiks on või mille tagajärjeks on või võib olla takistada, piirata või kahjustada konkurentsi. Selle määratluse alla ei kuulu kokkulepped ettevõtjate vahel, kes ei ole üksteisest sõltumatud.

2. Eelkõige on keelatud:

- a) otseselt või kaudselt kindlaks määrata ostu- või müügihinnad või mis tahes muud tehingutingimused;
- b) piirata või kontrollida tootmist, turge, tehnilist arengut või investeringuid;
- c) jagada tarneturgusid, piirata tarneallikaid ja teatavate kaupade ostmisel välistada teatavad tarbijad;
- d) jagada turgusid, välistada müük või piirata müügiviiside valikut;

[kehtetu]

- f) takistada turuletulekut;
- g) juhtumid, kus sama väärtusega või sama liiki tehingute puhul diskrimineeritakse lepingupooli eelkõige seoses hindadega, maksetähtaegadega, müügi- või ostutingimuste või meetoditega, pannes teatavad lepingupooled halvemasse konkurentsiolukorda;
- h) seada lepingu sõlmimise eelduseks selliste tingimustega nõustumine, mis oma laadilt ega ärialselt kasutuselt ei ole seotud nimetatud lepingu esemega.”

5 Tpvt seletuskirja kohaselt põhjendati ettepanekut § 11 vastuvõtmiseks järgmiste kaalutlustega:

„Keelatud kokkulepete õiguse valdkonnas on tulekul märkimisväärsed muudatused koos oluliste majanduslike tagajärgedega. Peamine põhjus muudatusteks on õiguse ühtlustamine. [...] EMÜ asutamislepingu artiklis 85 on ette nähtud keelatud kokkulepete üldine keeld, samuti on keelatud nii horisontaalsed kui vertikaalsed kokkulepped. [...] Keelatud kokkulepete valdkonnas muudab ettepanek kehtivaks keelu põhimõtte – sarnaselt seadusega kapitaliturgude kohta ning EMÜ asutamislepingu artikliga 85. See tähendab, et õigusnormides nähakse ette keelatud kokkulepete üldise keelu põhimõtte ning kehtestatakse erandite kord. [...] Ettepanekus § 11 lõike 1 vastuvõtmiseks ei ole keelatud kõik, mis piirab või välistab (takistab) konkurentsi, nagu seaduses kapitaliturgude kohta, vaid kooskõlas EMÜ asutamislepingu artikliga 85 ka kõik, mis moonutab konkurentsi. [...] Lisaks keelatud kokkulepete üldisele keelule on ettepanekus, mis põhineb seadusega kapitaliturgude kohta ja EMÜ asutamislepingu artikliga 85 kohaldataval seadusandlikul lahendusel, ette nähtud mitteammendav loetelu konkurentsi piiravate kokkulepete tüüpilistest näidetest. See loetelu on laiem kui seaduses kapitaliturgude kohta asuv loetelu ning sarnaneb EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 toodud loetelule tüüpilistest keelatud kokkulepetest.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 6 Ungari kindlustusandjad, eelkõige Allianz ja Generali, lepivad korra aastas autoremonditöökodadega kokku tingimused ja hinnad remonditöödele, mille eest peab kindlustusandja tasuma kindlustatud sõiduki avarii korral. Nii saavad need remonditöökodad otseselt remontida sõidukeid vastavalt kindlustusandjaga kokku lepitud tingimustele ja hindadele.
- 7 Alates 2002. aasta lõpust volitasid mitu automüüjat, kes tegutsevad ka autoremonditöökodadena, riiklikku automüüjate ühendust GÉMOSZ sõlmima nende nimel kindlustusandjatega aastas korra raamkokkuleppe seoses avariiliste sõidukite remondi korral makstava töötunnihinnaga.

- 8 Nimetatud automüüjad on kindlustusandjatega seotud kahes tähenduses. Esiteks remondivad automüüjad avarii korral sõidukeid kindlustusandjate nimel ning teiseks tegutsevad nad viimaste vahendajatena, pakkudes oma vastavate kindlustusagentide või kindlustusmaaklerite volitatud esindajatena oma klientidele sõiduki müügi või remontimise korral sõidukikindlustust.
- 9 Aastatel 2004 ja 2005 sõlmisid GÉMOSZ ja Allianz raamkokkulepped. Seejärel sõlmis Allianz raamkokkulepete alusel nende automüüjatega üksikkokkulepped. Üksikkokkulepetes nähti ette, et automüüjate tasu on avariiliste sõidukite remontimise eest suurem juhul, kui Allianz sõidukikindlustuspoliiside arv moodustab teatava protsendi automüüja poolt müüdüd poliisidest.
- 10 Generali sel perioodil ühtegi raamkokkulepet GÉMOSZ-ga ei sõlminud, vaid sõlmis üksikkokkuleppeid nende automüüjatega. Kuigi need kokkulepped ei sisaldanud kirjalikku tingimust hindade tõstmise kohta, nagu Allianz kokkulepetes asuvad tingimused, leidis GVH sellegipoolest, et praktikas rakendas Generali äritegevuses samasuguseid stiimuleid.
- 11 Vaidlusaluses otsuses tõdes GVH, et need kokkulepped, nagu ka muud kokkulepped, mille sõlmisid viis põhikohtuasja kaebajat ja Porsche Biztosítási, on vastuolus Tpv §-ga 11. Need kokkulepped võib rühmitada järgmiselt:
- horisontaalsed kokkulepped, mille moodustavad ajavahemikus 2003–2005 GÉMOSZ tehtud kolm otsust, millega automüüjatele kehtestati sõidukite remontimiseks „soovituslikud hinnad”, mida tuleks kohaldada kindlustusandjatele;
 - raamkokkulepped, mis on GÉMOSZ ja Allianz vahel sõlmitud aastatel 2004 ja 2005, ning üksikkokkulepped, mis on teatavate automüüjate ning vastavalt Allianz ja Generali vahel sõlmitud samal perioodil ning millega muudeti remonditeenuste eest tunnitasu määr sõltuvaks sõlmitud kindlustuslepingute arvust;
 - erinevad kokkulepped, mis on sõlmitud aastatel 2000–2005 vastavalt ühelt poolt Allianz ja Generali ning teiselt poolt Peugeot Márkakereskedőki, Opelkereskedőki ja Porsche Biztosítási kui kindlustusagentide vahel ning mille eesmärk on mõjutada viimaste tegevust, määrates nimelt kindlaks konkreetsel perioodil agendi sõlmitavate sõidukikindlustuslepingute miinimumarvu või protsendi ning nähes ette agendi tasu, mille skaala sõltub kindlustusandja kasuks sõlmitud lepingute arvust.
- 12 GVH jõudis järeldusele, et kõnealuse kokkulepete kogumi – nii koos kui eraldi võetuna – eesmärk oli piirata konkurentsi nii sõidukikindlustuslepingute turul kui ka autoremonditeenuste turul. GVH leidis, et ELTL artikkel 101 ei ole nende kokkulepete suhtes kohaldatav, kuna need ei mõjuta ühendusesisest kaubandust ja nende õigusvastasus tuleneb seega üksnes siseriiklikust konkurentsiõigusest. Kõnealuse õigusvastasuse tõttu keelas GVH nimetatud tegevuse jätkamise ning määras trahvi summas 5 319 000 000 Ungari forintit Allianzile, 1 046 000 000 forintit Generalile, 360 000 000 forintit GÉMOSZ-le, 13 600 000 forintit Peugeot Márkakereskedőkile ja 45 000 000 forintit Opelkereskedőkile.
- 13 Põhikohtuasja kaebajate esitatud kaebuse alusel muutis Fővárosi Bíróság (Budapesti esimese astme kohus) vaidlusalust otsust osaliselt, kuid apellatsioonimenetluses jättis Fővárosi Ítéltábla (Budapesti apellatsioonikohus) vaidlusaluse otsuse muutmata.
- 14 Põhikohtuasja kaebajad esitasid Fővárosi Ítéltábla otsuse peale kassatsioonkaebuse Legfelsőbb Bíróságile (Ungari kõrgem kohus), väites nimelt, et kõnealuste kokkulepete eesmärk ei olnud piirata konkurentsi.
- 15 Legfelsőbb Bíróság märgib esiteks, et Tpv § 11 lõike 1 sõnastus on peaaegu identne ELTL artikli 101 lõike 1 sõnastusega ning et Tpv § 11 tõlgendus, millest lõpuks lähtutakse kõnealuste kokkulepete puhul, mõjutab tulevikus ka ELTL artikli 101 tõlgendust selles liikmesriigis. Kohus rõhutab lisaks, et

olemas on ilmne huvi, et liidu õigusest tulenevaid sätteid või mõisteid tõlgendataks ühetaoliselt. Legfelsőbb Bíróság tõdeb teiseks, et Euroopa Kohus ei ole veel avaldanud seisukohta küsimuses, kas kokkuleppeid, nagu põhikohtuasjas kõne all, võib kvalifitseerida „kokkulepeteks, mille eesmärgiks on nende laadist tulenevalt piirata konkurentsi”.

- 16 Nendel asjaoludel otsustas Legfelsőbb Bíróság menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas kahepoolseid kokkuleppeid, mis on sõlmitud kindlustusettevõtja ja teatavate autoremonditöökodade või kindlustusettevõtja ja autoremonditöökodade ühenduse vahel ning mille kohaselt töötunnihind, mille tasub kindlustusettevõtja autoremonditöökojale nende sõidukite remonditööde eest, mille on kindlustanud kindlustusettevõtja, sõltub lisaks muudele asjaoludele selliste kindlustuslepingute arvust ja suhtest, mis on selle kindlustusettevõtjaga sõlmitud kindlustusvahendajana tegutseva remonditöökoja vahendusel, võib lugeda ELTL artikli 101 lõikega 1 vastuolus olevateks kokkulepeteks, mille eesmärgiks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires?”

Euroopa Kohtu pädevus

- 17 Allianz, Generali, Ungari valitsus ja Euroopa Komisjon leiavad, et Euroopa Kohus on pädev vastama eelotsuse küsimusele, kuigi ELTL artikli 101 lõige 1 ei kuulu põhikohtuasjas kohaldamisele asjaolu tõttu, et põhikohtuasjas kõne all olevad kokkulepped ei mõjuta ühendusesisest kaubandust.
- 18 Komisjon, keda kohtuistungil selles punktis toetasid Generali ja Ungari valitsus, toob välja ELTL artikli 101 ja Tpvst § 11 vahelise erilise seose, mis ei ole tingitud üksnes samasuguste mõistete kasutamisest, vaid ka konkurentsiõiguse detsentraliseeritud kohaldamise süsteemist, mida rakendatakse nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrusega (EÜ) nr 1/2003 asutamislepingu artiklites 81 ja 82 sätestatud konkurentsieskirjade rakendamise kohta (EÜT L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205). Lisaks ilmneb eelotsusetaotlusest, et Legfelsőbb Bíróság järgib Euroopa Kohtu antud juhiseid ning et ta kohaldab neid ühetaoliselt nii puhtalt siseriiklikes olukordades kui ka olukordades, kus samal ajal kuulub kohaldamisele ELTL artikkel 101. Allianz väidab eelkõige, et liidu huvides on see, et liidu õiguse üle võtnud sädet, nagu Tpvst § 11 kohaldataks ühetaoliselt.
- 19 Selles osas tuleb meenutada, et vastavalt ELTL artiklile 267 on Euroopa Kohus pädev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad aluslepingute ja liidu institutsioonide õigusaktide tõlgendamist. Selle artikli alusel ette nähtud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames on üksnes liikmesriigi kohtul õigus iga kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata eelotsuse vajalikkust kohtuasjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult kui liikmesriigi kohtu esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse sätte tõlgendamist, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud neile vastama (vt 21. detsembri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-482/10: Cicala, EKL 2011, lk I-14139, punktid 15 ja 16, ning seal viidatud kohtupraktika).
- 20 Seda kohtupraktikat rakendades on Euroopa Kohus korduvalt tunnistanud ennast pädevaks lahendama liidu õiguse sätteid puudutavaid eelotsusetaotlusi olukorras, kus põhikohtuasja asjaolud on küll väljaspool liidu õiguse otsest kohaldamisala, kuid kus liidu õigusnormid on muudetud kohaldatavateks siseriikliku õigusega, milles järgitakse puhtalt siseriiklike olukordade reguleerimisel liidu õiguses sätestatud. Sellistel juhtudel on liidul kindel huvi selle vastu, et lahknevate tõlgenduste vältimiseks tulevikus tõlgendataks liidu õiguse sätteid või mõisteid ühetaoliselt, olenemata sellest, millistel asjaoludel neid kohaldatakse (vt selle kohta eelkõige 18. oktoobri 1990. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-297/88 ja C-197/89: Dzodzi, EKL 1990, lk I-3763, punkt 37; 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-28/95: Leur-Bloem, EKL 1997, lk I-4161, punktid 27 ja 32; 11. jaanuari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-1/99: Kofisa Italia, EKL 2001, lk I-207, punkt 32; 14. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-217/05: Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, EKL 2006,

lk I-11987, punkt 19; 11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-280/06: ETI jt, EKL 2007, lk I-10893, punkt 21; 20. mai 2010. aasta otsus kohtuasjas C-352/08: Modehuis A. Zwijnenburg, EKL 2010, lk I-4303, punkt 33, ning 18. oktoobri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-603/10: Pelati, punkt 18).

- 21 Käesoleva eelotsusetaotluse osas tuleb märkida, et TpvT § 11 lõigetes 1 ja 2 on täpselt üle võetud ELTL artikli 101 lõike 1 põhisisu. Lisaks tuleneb TpvT preambulist ning seletuskirjast selgelt, et Ungari seadusandja tahtis siseriikliku konkurentsioiguse ühtlustada liidu konkurentsioigusega ning et § 11 lõike 1 eesmärk on nimelt keelata „kooskõlas EMÜ asutamislepingu artikliga 85”, nüüd ELTL artikkel 101, „kõik, mis moonutab konkurentsi”. Samuti puudub vaidlus selles, et seadusandja otsustas siseriiklikke olukordasid kohelda võrdselt liidu õiguses reguleeritud olukordadega.
- 22 Lisaks tuleneb eelotsusetaotlusest, et Legfelsőbb Bíróság leiab, et TpvT § 11 lõikes 1 asuvaid mõisteid tuleb tõepoolest tõlgendada sama moodi nagu ELTL artikli 101 lõike 1 analoogseid mõisteid ning et ta on selles osas seotud Euroopa Kohtu poolt nendele mõistetele antud tõlgendusega.
- 23 Nendel asjaoludel tuleb tõdeda, et Euroopa Kohus on pädev vastama esitatud küsimusele, mis puudutab ELTL artikli 101 lõiget 1, isegi kui see säte otseselt ei reguleeri põhikohtuasjas kõne all olevat olukorda.

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 24 Ungari valitsus leiab, et eelotsusetaotlus ei ole vastuvõetav põhjusel, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu toodud asjaolud ei sisalda kõiki vajalikke elemente, selleks et Euroopa Kohus saaks anda talle esitatud küsimusele tarviliku vastuse. Nimetatud valitsus väidab muu hulgas, et hindamaks, kas eelotsuse küsimuses viidatud kahepoolsete kokkulepete eesmärk on piirata konkurentsi, tuleb arvesse võtta mitte üksnes neid kokkuleppeid, vaid kokkulepete süsteemi tervikuna ning asjaolu, et nad täiendavad üksteist.
- 25 Ilma et EFTA järelevalveamet tugineks selle taotluse vastuvõetamatusel, märgib ta samuti, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei täpsusta majanduslikku ja õiguslikku konteksti, kuhu põhikohtuasjas kõne all olevad kokkulepped kuuluvad, mille tõttu on keeruline anda kohtule tarvilik vastus.
- 26 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et siseriikliku kohtu esitatud eelotsusetaotlusele saab Euroopa Kohus jätta vastamata vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või ka juhul, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt eelkõige 13. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-379/98: PreussenElektra, EKL 2001, lk I-2099, punkt 39; 5. detsembri 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-94/04 ja C-202/04: Cipolla jt, EKL 2006, lk I-11421, punkt 25, 15. novembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-180/11: Bericap Záródástechnikai, punkt 58).
- 27 Mis puutub täpsemalt teabesse, mis tuleb Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse raames esitada, siis see ei pea mitte ainult võimaldama Euroopa Kohtul anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarvilikke vastuseid, vaid see peab andma ka liikmesriikide valitsustele ja teistele huvitatud pooltele võimaluse esitada Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 alusel oma seisukohad. Sel eesmärgil on vaja, et siseriiklik kohus määratleks esitatud küsimusi ümbritseva faktilise ja õigusliku raamistiku või vähemalt selgitaks nende küsimuste aluseks olevaid faktilisi oletusi (vt 16. veebruari 2012. aasta otsus kohtuasjas C-25/11: Varzim Sol, punkt 30, ning seal viidatud kohtupraktika).

- 28 Eelotsusetaotluses on piisaval määral kirjeldatud põhikohtuasja õiguslikku ja faktilist raamistikku ning eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitused võimaldavad määrata kindlaks esitatud küsimuse ulatuse. Eelotsusetaotlusega anti ka huvitatud isikutele tegelik võimalus esitada seisukohti vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklile 23, nagu näitab samuti Euroopa Kohtule esitatud seisukohtade sisu.
- 29 Eelotsusetaotluses asuva teabe alusel on Euroopa Kohtul ka võimalik anda Legfelsőbb Bíróságnak tarvilik vastus. Selles osas tuleb meenutada, et ELTL artiklis 267 ette nähtud menetluses, mis põhineb liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu ülesannete selgel eristamisel, piirdub viimase roll liidu õiguse nende sätete tõlgendamise, mille kohta on küsimus esitatud, käesoleval juhul ELTL artikli 101 lõige 1. Järelikult ei pea Euroopa Kohus, vaid Legfelsőbb Bíróság kohaldama nimetatud tõlgendust käesolevas asjas ning seega hindama lõpuks, kas arvestades kõiki asjakohaseid elemente, mis iseloomustavad olukorda põhikohtuasjas ning seda ümbritsevat majanduslikku ja õiguslikku konteksti, on kõnealuste kokkulepete eesmärgiks piirata konkurentsi. Seega isegi kui eelotsusetaotluses ei ole piisavalt üksikasjalikult esitatud neid elemente ning konteksti, mis võimaldaks anda vastava hinnangu, ei mõjuta niisugune lünk Euroopa Kohtul ELTL artikli 267 alusel lasuva ülesande täitmist.
- 30 Seega on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimus

- 31 Oma küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas ELTL artikli 101 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kokkulepet, millega liikluskindlustust pakkuv kindlustusettevõtja lepib kahepoolset kas automüüjaga, kes tegutseb autoremonditöökojana, või viimaseid esindava ühendusega kokku kindlustusettevõtja makstavas tunnitaskus viimase kindlustatud sõidukite remondi eest, nähakse ette, et see tasu suurus sõltub muu hulgas nende kindlustuslepingute arvust ja suhtest, mida automüüja turustas kõnealuse ettevõtja vahendajana, võib lugeda selle sätte tähenduses „eesmärgipõhiseks” konkurentsipiiranguks.
- 32 Allianz ja Generali leiavad, et sellised kokkulepped ei kujuta endast „eesmärgipõhist” piirangut ning neid võib seega kvalifitseerida ELTL artikli 101 lõikega 1 vastuolus olevateks üksnes niivõrd, kui need võivad tõepoolest tekitada konkurentsivastaseid tagajärgi. Seevastu Ungari valitsus ja komisjon teevad ettepaneku vastata eelotsuse küsimusele jaatavalt. EFTA järelevalveamet on seisukohal, et see küsimus sõltub asjaolust, millises ulatuses need kokkulepped konkurentsi kahjustavad, mida peab hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus.
- 33 Kõigepealt tuleb meenutada, et selleks, et kokkulepe kuuluks ELTL artikli 101 lõike 1 keelu kohaldamisalasse, peab tegemist olema kokkuleppega, mille „eesmärgiks või tagajärjeks on takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturu piires”. Alates 30. juuni 1966. aasta otsusest kohtuasjas 56/65: LTM (EKL 1966, lk 337) välja kujunenud kohtupraktika kohaselt on selle tingimuse alternatiivse olemuse tõttu – mida märgib sidesõna „või” – vaja uurida kokkuleppe enda eesmärki, arvestades selle rakendamise majanduslikku konteksti.
- 34 Nii ei ole vaja juhul, kui kokkuleppe konkurentsivastane eesmärk on tuvastatud, analüüsida selle tagajärgi konkurentstile. Siiski juhul, kui kokkuleppe sisu analüüsimisel ei ilmne konkurentsi kahjustamine piisavas ulatuses, tuleb analüüsida selle tagajärgi ning selle keelatuks tunnistamiseks nõuda, et esineksid kõik asjaolud, mis tõendavad, et konkurentsi tegelikult märgatavalt takistati, piirati või kahjustati (vt 4. juuni 2009. aasta otsus kohtuasjas C-8/08: T-Mobile Netherlands jt, EKL 2009, lk I-4529, punktid 28 ja 30; 6. oktoobri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ja C-519/06 P: GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, EKL 2009, lk I-9291, punkt 55; 4. oktoobri 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-403/08 ja C-429/08: Football Association Premier League jt, EKL 2011, lk I-9083, punkt 135, ning 13. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-439/09: Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, EKL 2011, lk I-9419, punkt 34).

- 35 Vahetegemine „rikkumistel, millel on konkurentsivastane eesmärk”, ja „rikkumistel, millel on konkurentsivastane tagajärg”, on seotud asjaoluga, et ettevõtjatevahelise koostöö teatud vorme võib juba nende olemuse poolest pidada tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist kahjustavaks (vt 20. novembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-209/07: Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, EKL 2008, lk I-8637, punkt 17; eespool viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 29, ning 13. detsembri 2012. aasta otsus kohtuasjas C-226/11: Expedia, punkt 36).
- 36 Selleks et hinnata, kas kokkulepe sisaldab „eesmärgipõhist” konkurentsipiirangut, tuleb tähelepanu pöörata selle tingimuste sisule, eesmärkidele, mida kokkuleppega soovitakse saavutada, ning majanduslikule ja õiguslikule kontekstile, millesse see kuulub (vt eespool viidatud kohtuotsus GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, punkt 58; eespool viidatud kohtuotsus Football Association Premier League jt, punkt 136, ning eespool viidatud kohtuotsus Pierre Fabre Dermo-Cosmétique, punkt 35). Selle konteksti hindamisel tuleb samuti arvesse võtta asjassepuutuvate kaupade või teenuste laadi ning asjaomase turu või asjaomaste turgude tegelikku toimimist ja struktuuri (vt eespool viidatud kohtuotsus Expedia, punkt 21, ning seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Lisaks, kuigi selle kindlakstegemisel, kas kokkulepe kujutab endast piirangut, ei ole poolte tahe oluline asjaolu, ei keela mitte miski konkurentsiasutustel või siseriiklikel ja liidu kohtutel seda arvesse võtta (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus GlaxoSmithKline Services jt vs. komisjon jt, punkt 58, ning seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Samuti on Euroopa Kohus juba tõdenud, et konkurentsivastase eesmärgi olemasoluks piisab sellest, et kokkulepe võib avaldada konkurentsile negatiivset mõju, teisisõnu võib kokkulepe konkreetselt takistada, piirata või kahjustada konkurentsi siseturul. Küsimus, kas ja mil määral niisugune mõju tegelikult avaldub, võib omada tähtsust üksnes trahvisumma arvutamisel ja kahju hüvitamise nõuete hindamisel (vt eespool viidatud kohtuotsus T-Mobile Netherlands jt, punkt 31).
- 39 Mis puudutab eelotsuse küsimuses viidatud kokkuleppeid, siis tuleb märkida, et need puudutavad avariiliste sõidukite remondi eest kindlustusettevõtja poolt autoremonditöökodadena tegutsevatele automüüjatele makstavaid tunnitaskusid. Kokkulepetes on ette nähtud, et seda tasu suurendatakse nende kindlustuslepingute arvu ja suhte alusel, mida automüüja turustab selle ettevõtja eest.
- 40 Niisugused kokkulepped seovad seega avariiliste sõidukite remondi teenuste eest tasu maksmise liikluskindlustusvahenduse eest tasustamisega. Kahe eraldiseisva teenuse vahel niisuguse seose loomine on võimalik eripära tõttu, et automüüjad tegutsevad kindlustusandjate suhtes kahel viisil, nimelt vahendajate või agentidega, pakkudes sõidukite müügi või remondi ajal liikluskindlustust oma klientidele, ning töökodadena, remontides avariilisi sõidukeid kindlustusandjate arvel.
- 41 Kuigi kahe üldjuhul sõltumatu tegevuse vahel niisuguse seose loomine ei tähenda automaatselt seda, et asjaomase kokkuleppe eesmärk on piirata konkurentsi, on samuti tõsi, et see võib olla oluline element hindamiseks, kas see kokkulepe võib oma laadilt kahjustada tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist, milline olukord valitseb eelkõige siis, kui nende tegevuste sõltumatus on vajalik konkurentsi toimimiseks.
- 42 Lisaks tuleb arvesse võtta asjaolu, et niisugune kokkulepe võib mõjutada mitte ainult ühte, vaid kahte turgu, käesoleval juhul liikluskindlustuse turgu ja sõidukite remondi teenuste turgu, ning et selle eesmärki tuleb seega hinnata kahte asjaomast turgu arvestades.
- 43 Selles osas tuleb kõigepealt rõhutada, et vastupidi sellele, mida väidavad Allianz ja Generali, ei välista asjaolu, et tegemist on kahe vertikaalset suhet puudutava juhtumiga, kuidagi võimalust, et põhikohtuasjas kõne all olev kokkulepe kujutab endast „eesmärgipõhist” konkurentsipiirangut. Kuigi vertikaalsed kokkulepped on oma laadilt sageli konkurentsi vähem kahjustavad kui horisontaalsed kokkulepped, võivad need siiski teatud asjaoludel samuti sisaldada iseäranis suurt piiravat mõju. Nii on Euroopa Kohus juba korduvalt otsustanud, et vertikaalse kokkuleppe eesmärk on olnud piirata

konkurentsi (vt 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: Consten ja Grundig *vs.* komisjon, EKL 1966, lk 429; 1. veebruari 1978. aasta otsus kohtuasjas 19/77: Miller International Schallplatten *vs.* komisjon, EKL 1978, lk 131; 3. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 243/83: Binon, EKL 1985, lk 2015, ning eespool viidatud kohtuotsus Pierre Fabre Dermo-Cosmétique).

- 44 Edasi, mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevate kokkulepete eseme hindamist seoses liikluskindlustuse turuga, siis tuleb tõdeda, et niisuguste kokkulepetega püüavad kindlustusettevõtjad nagu Allianz ja Generali säilitada või suurendada oma turuosa.
- 45 Vaidlus puudub selles, et kui nende kahe äriühingu vahel esineks horisontaalne kokkulepe või kooskõlastatud tegevus, mis on ette nähtud turu jagamiseks, tuleks selline kokkulepe või kooskõlastatud tegevus kvalifitseerida eesmärgipõhiseks piiranguks ning see tooks samuti kaasa nende vertikaalsete kokkulepete õigusvastasuse, mis on sõlmitud selle kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse elluviimiseks. Allianz ja Generali vaidlevad siiski vastu sellele, et nad tegutsesid vastavalt kokkulepitule või kooskõlastatult, ning väidavad, et vaidlusaluses otsuses tuvastati, et niisugune kokkulepe või kooskõlastatud tegevus puudub. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kontrollida nende väidete täpsust ning niivõrd, kuivõrd tal on siseriikliku õiguse alusel võimalik, hinnata, kas on piisavalt tõendeid, et tuvastada Alliani ja Generali vahelise kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse olemasolu.
- 46 Siiski isegi kui nende kindlustusettevõtjate vahel puudub kokkulepe või kooskõlastatud tegevus, tuleb veel kontrollida, kas põhikohtuasjas kõne all olevaid vertikaalseid kokkuleppeid ümbritsevat majanduslikku ja õiguslikku konteksti arvesse võttes kahjustavad need kokkulepped piisavalt konkurentsi liikluskindlustuse turul, selleks et kujutada endast eesmärgipõhist konkurentsipiirangut.
- 47 Nii võib see olla eelkõige juhul, kui nagu väidab Ungari valitsus, kindlustusvahendajate või –agentidena tegutsevatele automüüjatele siseriikliku õigusega antud rolli puhul on vajalik, et need oleksid sõltumatud suhetes kindlustusettevõtjatega. Ungari valitsus märgib selles osas, et automüüjad ei tegutse kindlustusandja, vaid kindlustusvõtja nimel ning nende ülesanne on pakkuda viimasele kindlustust, mis sobib talle kõige paremini erinevate kindlustusettevõtjate pakkumiste hulgast. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas nendel asjaoludel ja arvestades kindlustusvõtjate ootusi, võivad põhikohtuasjas kõne all olevad kokkulepped märkimisväärselt häirida liikluskindlustuse turu nõuetekohast toimimist.
- 48 Lisaks kujutaksid need kokkulepped samuti eesmärgipõhist konkurentsipiirangut juhul, kui eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et on tõenäoline, et arvestades majanduslikku konteksti, nende kokkulepete sõlmimise tulemusel konkurents sellel turul kõrvaldatakse või seda oluliselt nõrgendatakse. Selleks et hinnata niisuguse tagajärje saabumise tõenäosust, peab kõnealune kohus eelkõige arvesse võtma selle turu struktuuri, alternatiivsete turustuskanalite olemasolu ning nende vastavat olulisust, samuti asjaomaste äriühingute turuvõimu.
- 49 Lõpuks mis puudutab põhikohtuasjas kõne all olevate kokkulepete eesmärgi hindamist lähtuvalt sõidukite remondi teenuste turust, siis tuleb arvesse võtta asjaolu, et need kokkulepped on ilmselt sõlmitud „soovituslike hindade” alusel, mis on kindlaks määratud GÉMOSZ kolmes otsuses perioodist 2003–2005. Selles kontekstis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuvastada nende otsuste täpne laad ja ulatus (vt selle kohta 2. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-260/07: Pedro IV Servicios, EKL 2009, lk I-2437, punktid 78 ja 79).
- 50 Juhul kui see kohus peaks tuvastama, et sellel perioodil GÉMOSZ tehtud otsuste tegelik eesmärk oli piirata konkurentsi, ühtlustades sõidukite remondi tunnihindasid, ning et vaidlusaluste kokkulepetega kiitsid kindlustusettevõtjad vabatahtlikult need otsused heaks, mida võib eeldada juhul, kui kindlustusettevõtja sõlmis kokkuleppe otse GÉMOSZ-ga, siis nende otsuste õigusvastasus muudab õigusvastaseks kõnealused kokkulepped, mida tuleb siis samuti lugeda eesmärgipõhiseks konkurentsipiiranguks.

- 51 Eespool toodud kaalutlusi kogumis arvesse võttes tuleb esitatud küsimusele vastata, et ETL artikli 101 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kokkulepet, millega liikluskindlustust pakkuv kindlustusettevõtja lepib kahepoolset kas automüüjaga, kes tegutseb autoremonditöökojana, või viimaseid esindava ühendusega kokku kindlustusettevõtja makstavas tunnitaskus viimase kindlustatud sõidukite remondi eest, nähakse ette, et selle tasu suurus sõltub muu hulgas nende kindlustuslepingute arvust ja suhtest, mida automüüja turustas kõnealuse ettevõtja vahendajana, võib lugeda selle sätte tähenduses „eesmärgipõhiseks” konkurentsipiiranguks, kui nende kokkulepete sisu ja eesmärgi ning neid ümbritseva majandusliku ja õigusliku konteksti individuaalse ja konkreetse uurimise tulemusel ilmneb, et juba olemuse poolest kahjustavad need kokkulepped tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist ühel kahest asjaomasest turust.

Kohtukulud

- 52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

ETL artikli 101 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kokkulepet, millega liikluskindlustust pakkuv kindlustusettevõtja lepib kahepoolset kas automüüjaga, kes tegutseb autoremonditöökojana, või viimaseid esindava ühendusega kokku kindlustusettevõtja makstavas tunnitaskus viimase kindlustatud sõidukite remondi eest, nähakse ette, et selle tasu suurus sõltub muu hulgas nende kindlustuslepingute arvust ja suhtest, mida automüüja turustas kõnealuse ettevõtja vahendajana, võib lugeda selle sätte tähenduses „eesmärgipõhiseks” konkurentsipiiranguks, kui nende kokkulepete sisu ja eesmärgi ning neid ümbritseva majandusliku ja õigusliku konteksti individuaalse ja konkreetse uurimise tulemusel ilmneb, et juba olemuse poolest kahjustavad need kokkulepped tavapärase konkurentsi nõuetekohast toimimist ühel kahest asjaomasest turust.

Allkirjad